

HÄMEENLINNA, SOTKANRANTA ASEMAKAAVAMUUTOKSEN LUONTOSelvitys

Elina Laurén & Marko Vauhkonen

12.9.2026

HÄMEENLINNA, SOTKANRANTA ASEMAKAAVAMUUTOKSEN LUONTOSELVITYS

Sisällys

1 Johdanto	3
2 Aineisto ja menetelmät	3
2.1 Selvitysalue	3
2.2 Lähtöaineisto	4
2.3 Maastotyöt	4
3 Tulokset	8
3.1 Yleiskuvaus.....	8
3.2 Arvokkaat luontokohteet	13
3.3 Putkilokasvit.....	14
3.4 Viitasammakko.....	16
3.5 Sudenkorennot	16
3.6 Lepakot	16
3.7 Pesimälinnusto.....	19
4 Yhteenveto ja suositukset	21
5 Lähteet ja kirjallisuus.....	22

Kansi: Näkymä selvitysalueen länsiosan frisbeegolfradalta.

Pohjakartat ja ilmakuvat © Maanmittauslaitos.

Valokuvat © Elina Laurén, paitsi kuva 11 © Marko Vauhkonen.

1 JOHDANTO

Hämeenlinnan kaupunki laatii asemakaavamuutosta Kantolan kaupunginosassa sijaitsevalle Sotkanrannan alueelle.

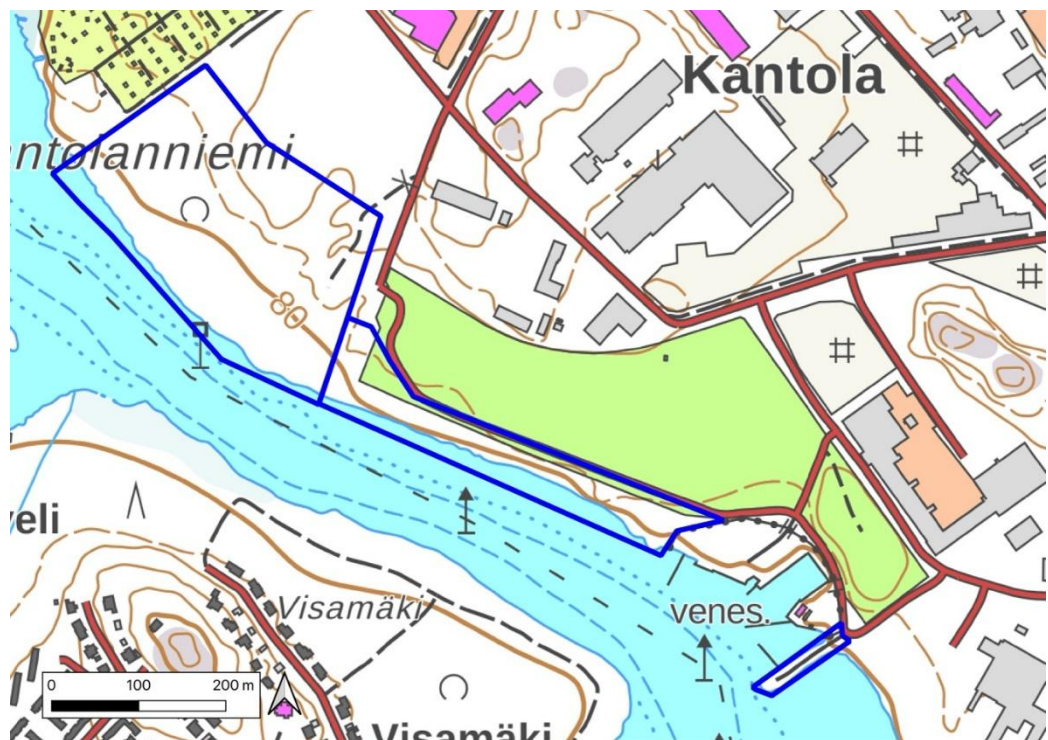
Maankäytön suunnittelua ja asemakaavan vaikutusten arviointia varten tarvitaan riittävät ja ajantasaiset tiedot alueen luonnonoloista ja luontoarvoista. Suunnittelualueen luontoselvitys tilattiin Ympäristösuunnittelu Enviro Oy:ltä, jossa työn ovat tehneet biologit FM Elina Laurén ja FM Marko Vauhkonen.

Luontoselvityksen tavoitteena on tunnistaa kaavoituksen kannalta merkitykselliset arvokkaat luontokohteet ja lajiesiintymät, jotka edellyttävät huomioonottamista maankäytön suunnittelussa. Selvitys on toteutettu niin, että tulosten perusteella voidaan suunnitella alueen maankäyttöä luontoarvot huomioiden sekä arvioida kaavan luontovaikutuksia.

2 AINEISTO JA MENETELMÄT

2.1 Selvitysalue

Sotkanrannan selvitysalue sijaitsee Hämeenlinnan keskustan kaakkoispuolella Vanajaveden rannalla, Kantolan kaupunginosassa. Selvitysalueen pinta-ala on noin 10,5 hehtaaria.

Kuva 1. Sotkanrannan luontoselvitysalueen sijainti ja raja (sininen viiva).

2.2 Lähtöaineisto

Esiselvitysvaiheessa tarkastettiin selvitysalueen ja sen lähiympäristön aiemmat luontotiedot ympäristöhallinnon rekistereistä ja paikkatietoaineistoista (Suomen ympäristökeskus, Avoin tieto), Suomen Lajitietokeskuksesta (www.laji.fi) ja Suomen metsäkeskuksesta (www.metsakeskus.fi). Lisäksi tehtiin selvitysalueen kartta- ja ilmakuvatarkastelu sekä suunniteltiin maastotöiden toteuttaminen tarkemmin.

Selvitysalueelta ei ole em. lähdeaineistoissa tietoja arvokkaista luontokohteista. Lähimmät luonnonsuojelualueet sijaitsevat vajaan kilometrin päässä selvitysalueesta koilliseen (Katisten lehtikuusimetsikkö ja Helgelidin luonnonsuojelualue). Lähimmät Natura 2000 -alueet sijaitsevat yli kilometrin päässä selvitysalueesta lounaaseen ja länteen (Hattelmalanharju ja Ahvenistonharju–Vuorenharju). Selvitysalueen läheisyydessä sijaitsevalta Kantolan täyttömäeltä on ilmoitettu havainnot silmälläpidettävästä (NT) ketoneilikasta vuosina 2024 ja 2026 (Suomen Lajitietokeskus).

Hämeenlinnan kaupunki toimitti työssä käytettäväksi aiempia luontoselvitysraportteja, jotka on lueteltu luvussa 5. Sotkanrannan selvitysalueella ei ole tehty havaintoja EU:n luontodirektiivin liitteen IV(a) sudenkorennoista (Kekki & Metsänen 2015) eikä viitasammakosta (Nupponen ym. 2013). Lilley ja Nieminen (2013) ovat rajanneet Kantolanniemeen luokan I lepakkoalueen, vaikka lisääntymis- tai levähdyspaikkaa ei todettu. Koskimies (2013) on rajannut Kantolanniemen metsäalueen linnustollisesti arvokkaaksi alueeksi. Huomionarvoisten lintulajien esiintymisen painottui sen pohjoisosaan, tämän työn selvitysalueen koillispuolelle.

2.3 Maastotyöt

Luontoselvitys tehtiin asemakaavatarkkuudella soveltaen ympäristöhallinnon julkaisemia ohjeita (Mäkelä & Salo 2024, Nieminen & Ahola 2017, Sierla ym. 2004). Pesimälinnuston osalta on sovellettu Helsingin yliopiston eläinmuseon (nyk. Luontontieteellinen keskusmuseo) kartoituslaskentaohjeita (Koskimies & Väisänen 1988).

Maastotöiden suunnittelussa hyödynnettiin alueen aiempia luontotietoja (ks. alaluku 2.2). Maastossa käytettiin GPS-paikanninta, jolla lajien havaintopaikat voitiin paikantaa riittävällä tarkkuudella.

Työ koostui seuraavista osioista:

Viitasammakko

Viitasammakon esiintyminen selvitysalueen rannoilla inventoitiin lajin soidin- ja kutuaikaan keväällä 2026. Työ tehtiin ympäristöhallinnon julkaisemien ohjeiden (Nieminen & Ahola 2017) mukaisesti kaksi kertaa tulosten luotettavuuden varmistamiseksi. Yhdellä käyntikerralla laji voi jäädä havaitsematta sattuman, ajoituksen tai olosuhteiden vuoksi. Ensimmäinen käynti tehtiin 20.4. ja toinen käynti

1.5.2026. Kevät 2026 oli varhainen ja viitasammakoiden soidinkausi käynnistyi Hämeessä jo huhtikuun puolivälin jälkeen. Maastotöistä vastasi Marko Vauhkonen.

Inventoinnissa viitasammakoiden soidinäytäntelyä kuunneltiin selvitysalueen rannoilla sen verran etäällä rantaviivasta, ettei mahdollinen soidin häiriintynyt. Havainnointi ajoittui klo 22–24 välille. Selvityskäynnit tehtiin hyvässä säässä, eli riittävän lämpiminä ja tyyninä–heikkotuulisina iltoina. Mahdolliset soidintavat koiraat paikannettiin ja merkittiin karttapohjalle. Äänitelevien koiraiden määrä arvioitiin ja kirjattiin ylös. Havaintojen ja soveltuvan elinympäristön perusteella rajattiin viitasammakon lisääntymispaikat.

Sudenkorennot

Selvitys kohdennettiin seuraaviin EU:n luontodirektiivin liitteen IV(a) lajeihin: täplä- (*Leucorrhinia pectoralis*), siro- (*L. albifrons*) ja lummelampikorento (*L. caudalis*) sekä idänkirsikorento (*Sympecma paedisca*). Selvityskohteilla ei tiettävästi esiinny sahalehteä, joten viherukonkorenon inventoimiselle ei arvioitu olevan tarvetta.

Sudenkorennot ovat inventoitavissa parhaiten päälentokautensa aikana. Lumme- ja täplälampikorennolle sopiva selvitysjakso on kesäkuun puolivälistä heinäkuun puoliväliin. Sirolampikorento on hieman myöhäisempi laji ja on inventoitavissa kesäkuun loppupuolelta heinäkuun loppuun. Idänkirsikorento inventoidaan jo huhtikuun loppupuolella tai toukokuun alussa aikuisena talvehtineiden yksilöiden lentoaikaan (Nieminen & Ahola 2017).

Selvityskohteet (kuva 1) inventoitiin kaksi kertaa, 18.4. ja 1.7.2026 keskipäivän aikana. Maastotöistä vastasi Marko Vauhkonen. Selvitysalueen rannat kierrettiin jalakaisin läpi ja aikuisia korentoja havainnoitiin aktiivisesti kiikaria käyttäen. Mahdolliset kohdelajien havainnot kirjattiin ylös ja paikannettiin. Inventoinnit tehtiin riittävän hyvissä sääoloissa (huhtikuussa selkeää, aurinkoista, poutaa, lämpötila +12 °C ja tuuli 1 m/s; heinäkuussa puolipilvistä–selkeää, aurinkoista, poutaa, lämpötila +22 – +25 °C ja tuuli 2 m/s).

Lepakot

Kaikki maassamme esiintyvät lepakot kuuluvat luontodirektiivin liitteen IV(a) lajeihin, joiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty luonnonsuojelulaissa. Lepakoiden lisääntymispaikkoja ja päivälepopaikkoja on tavallisimmin vanhoissa rakennuksissa ja luonnonkoloissa.

Lepakot ovat Suomen oloissa aktiivisia tavallisesti (huhti–)toukokuusta syys–lokakuuhun. Ne käyttävät mm. ruokailuun eri alueita kesän eri vaiheissa, minkä vuoksi lepakokartoitus tulee inventointiohjeiden mukaisesti toistaa eri ajankohtina, alku-, keski- ja loppukesällä.

Lepakkoselvityksen tarkoituksena oli inventoida alueen lepakkolajistoa ja eri lajien runsautta sekä paikallistaa tärkeät lepakoiden ruokailualueet ja mahdolliset niille johtavat lentoreitit. Selvitys tehtiin yöaikaan reittikartoitusmenetelmällä Suomen

lepakkotieteellisen yhdistyksen (SLTY 2023) ja Bat Conservation Trustin (Collins 2016) suositusten mukaisesti. Lisäksi etsittiin päivääikaan mahdollisia lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja luonnonkoloista. Selvitysalueella ei ole rakennuksia, joissa voisi sijaita lepakoiden piilopaikkoja.

Aktiivikartoituksella saadaan pinta-alaltaan pienehköllä alueella käyttökelpoisinta aineistoa. Maastokäynnit tehtiin 15.–16.6., 19.–20.7. ja 18.–19.8.2026. Sääolot olivat kaikilla kartoituskerroilla työhön hyvin sopivat (lämpötila yli +10 °C, poutaa, tyynyntä tai enintään heikkoa tuulta). Maastotöistä vastasi Marko Vauhkonen.

Selvitysalueen lepakoille soveltuvat elinympäristöt käveltiin kartoitusöinä läpi niin, ettei mikään alueen osa jäänyt yli 30 metrin päähän kulkureitistä. Valoisana aikana ennen aktiivikartoitusta etsittiin lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikoiksi sopivia kohteita. Sopivien kohteiden luona havainnoitiin mahdollisia päiväpiilosta lähteviä lepakoita ennen auringonlaskua ja varsinaisen kartoituksen alkamista sekä kartoituksen jälkeen ennen auringon nousua.

Aktiivikartoitus alkoi valaistusolojen mukaan noin puoli tuntia auringonlaskun jälkeen. Ennalta suunniteltuja reittejä pitkin käveltiin rauhallisesti ja lepakoita kuunneltiin kannettavan ultraääni-ilmaisimen eli lepakkodetektorin (Pettersson D240x) avulla. Laitteella voidaan havaita lepakoiden päästämät korkeataajuiset kaikuluotausäänet. Hyvältä vaikuttavilla saalistusalueilla pysähdeltiin ja lepakoita havainnoitiin tarkemmin. Tarvittaessa tallennettiin (Edirol R-09) lepakoiden ääniä myöhempää määrittämistä varten käyttämällä detektorin aikalaajennustoimintoa.

Lepakkohavainnot kirjattiin ylös ja paikannettiin. Todetut lepakoiden käyttämät alueet luokiteltiin ja arvotettiin Suomen lepakkotieteellisen yhdistyksen (SLTY 2023) ohjeen mukaisesti (luokat I–III) sekä rajattiin kartalle. Rajaukset perustuvat lepakkohavaintojen lisäksi niille sopivaksi arvioidun elinympäristön esiintymiseen.

Lepakkolajia ei aina pystytä määrittämään ääni- ja näköhavaintojen perusteella. Viiksisiippa ja isoviiksisiippa ovat erotettavissa ainoastaan anatomisten rakenteiden perusteella. Nämä lajit käsitellään tässä työssä lajiparina nimellä viiksisiippalaji.

Pesimälinnusto

Pesimälinnustaselvityksen tavoitteena oli selvittää ns. huomionarvoisten lajien (ks. jäljempänä) ja pesivälle linnustolle tärkeiden kohteiden esiintyminen. Inventoinnissa sovellettiin lintujen reviirikäyttäytymiseen perustuvaa kartoituslaskentamenetelmää (Koskimies & Väisänen 1988), jossa alue kierretään jalkaisin huolellisesti läpi ja havaitut linnut merkitään karttapohjalle. Laskennat tehtiin varhain aamulla (klo 3.30–9), jolloin pesimäpaikoillaan oleskelevat linnut ovat parhaiten havaittavissa (laulu yms.).

Lintulaskenta toistettiin eri aikaan saapuvien muuttolintujen ja eri aikaan pesivien lajien havaitsemiseksi kolme kertaa, mitä on pidetty asemakaavatarkkuudella minimimääränä. Lintulaskennat tehtiin 6.5., 25.5. ja 16.6.2026. Maastotöistä vastasivat Elina Laurén ja Marko Vauhkonen.

Selvitysalue kuljettiin jokaisella laskentakerralla jalkaisin läpi niin, ettei mikään kohta jäänyt noin 20–30 metriä kauemmaksi kulkureitistä. Laskentakierrokset tehtiin lintujen havaitsemisen kannalta hyvässä säässä (poutaa, tyyntä tai heikkoa tuulta).

Laskennoissa merkittiin muistiin kaikki tavatut lintulajit. Huomionarvoisten lintujen havaintopaikat paikannettiin ja havainnon tyyppi kirjattiin muistiin käyttämällä Koskimiehen ja Väisäsen (1988) ohjeen mukaisia merkintätapoja. Erityisesti pyrittiin havaitsemaan alueen huomionarvoiset linnut, joita ovat seuraavat:

- erityisesti suojeltavat ja muut uhanalaiset lajit,
- silmälläpidettävät lajit,
- alueellisesti uhanalaiset lajit,
- lintudirektiivin liitteen I lajit,
- Suomen erityisvastuulajit,
- tikat lukuun ottamatta yleistä käpytikkaa,
- petolinnut,
- merkittävien elinympäristöjen, esim. lehtojen ja vanhojen metsien, ilmentäjälaajat.

Tulokset tulkittiin ns. maksimiperiaatteen mukaisesti, jolloin reviiriksi tulkittiin yksikin pesintää ilmaiseva havainto (parit, laulavat koiraat, varoittelevat yksilöt jne.) lajille sopivassa ympäristössä.

Luonnonolot ja kasvillisuus sekä arvokkaat luontokohteet

Selvitysalueen kasvillisuutta inventoitiin maastossa 7.7.2026, jolloin alue käveltiin kattavasti läpi. Osa-alueittain inventoitiin ja kirjattiin muistiin yleiskuvaus kasvillisuudesta, puustosta sekä pensas- ja kenttäkerroksen putkilokasvistosta. Maastotöistä vastasi Elina Laurén.

Käynnillä inventoitiin myös selvitysalueen arvokkaat luontokohteet, joita ovat luonnonsuojelulain 64 ja 65 §:n mukaiset suojellut luontotyytit, vesilain 2 luvun 11 §:n ja 3 luvun 2 §:n mukaiset pienvesikohteet, metsälain 10 §:n mukaiset elinympäristöt, METSO-ohjelman kriteerit täyttävät kohteet (Syrjänen ym. 2016), uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyytit (Kontula & Raunio 2018a, b) sekä mahdolliset muut luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittävät kohteet. Todetut kohteet rajattiin kartalle ja niistä kirjoitettiin tiivis sanallinen kuvaus ja otettiin valokuvia.

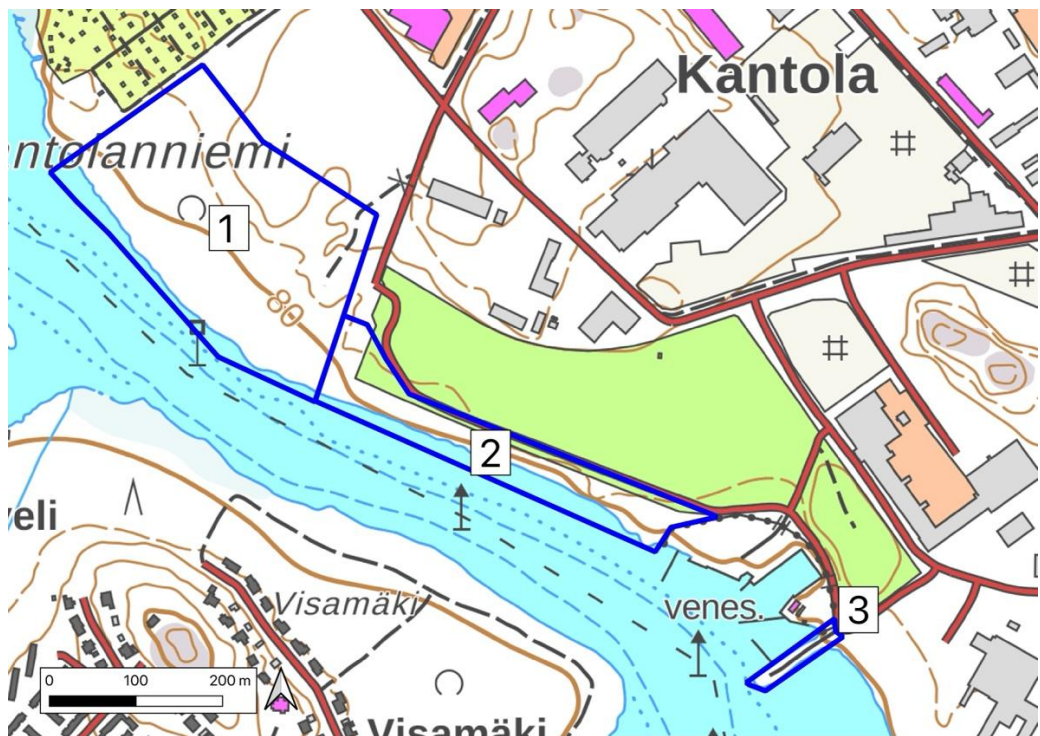
Lisäksi inventoitiin huomionarvoisten (luontodirektiivin liitteiden II ja IV lajit, erityisesti suojeltavat, valtakunnallisesti ja alueellisesti uhanalaiset lajit, silmälläpidettävät sekä muut vaateliaat tai harvinaiset lajit) putkilokasvilajien esiintyminen.

Varhaisten lajien osalta tehtiin täydentävää havainnointia lintulaskentojen yhteydessä. Todetut esiintymät paikannettiin ja niistä kirjoitettiin muistiin perustiedot.

3 TULOKSET

3.1 Yleiskuvaus

Selvitysalue jaettiin kolmeen osa-alueeseen, joiden sijainti ilmenee kuvasta 2.

Kuva 2. Sotkanrannan alueen yleiskuvauksessa käytetty osa-aluejako (siniset viivat) ja numerointi (1–3).

Osa-alue 1

Osa-alueen muodostaa Kantolanniemen siirtolapuutarha-alueen etelä-kaakkoispuolella sijaitseva puustoinen alue. Sen maaperä on voimakkaasti muokattua aiemman ihmistoiminnan seurauksena ja kasvillisuus on vahvasti kulttuurivaikutteista.

Osa-alueen itäosassa sijaitsee frisbeegolfrata, jonka väylät ovat leikattua nurmea (kansikuva). Radan ympärillä on lehtipuuvaltaisia saarekkeita ja kaistaleita, joiden puustona on eri-ikäisiä koivuja, haapoja, harmaaleppiä, pihlajia, vaahteroita, tuomia ja raitoja. Radan keskellä olevissa saarekkeissa kasvaa ainakin pari vuorijalavaa, mutta esiintymä ei ole luontainen (kuva 3).

Aluskasvillisuuden muodostavat monet lehtolajit sekä niittyjen ja pientareiden tai muiden kulttuuriympäristöjen lajit. Näitä ovat mm. maahumala, vadelma, lehtotähtimö, puna-ailakki, keltamo, voikukat, nokkonen, nurmilauha, nurmirölli, koiranheinä, hietakastikka, kyläkarhiainen, särmäkuisma, syyläjuuri, metsä-, valko- ja puna-apila, leskenlehti, harakankello, nurmitädyke, hiirenvirna, seittitakiainen, metsäkorte, siankärsämö, soreahiirenporras, kyläkellukka, mesiangervo, ahomansikka, ukontulikukka, rönsyleinikki ja suokeroalpi (viljelykarkulainen).

Vieraslajeista etenkin jättipalsami viihtyy alueella ja on levinnyt radan laiduille kauttaaltaan. Muita alueella tavattavia viljelykarkulaisia tai vieraslajeja ovat valkokarhunköynnös, paimenmatara, pensaskanukka, viitapihlaja-angervo ja terttuselja.

Frisbeegolfradan länsi-luoteispuolella on puustoltaan nuorta ja tiheää, lehtipuuvaltaista metsää, jonka voi luokitella kulttuurivaikutteiseksi tuoreeksi lehdoksi. Alueella kasvaa joitakin varttuneempia koivuja, mutta muutoin puusto on nuorta: pihlajaa, harmaaleppää, haapaa, raitaa, vaahteraa ja tuomea. Kenttäkerroksessa tavataan monia edellä mainittuja kasvilajeja, mutta se on valon puutteen vuoksi epäyhtenäinen. Metsässä on paikoin jätteitä.

Rannan tuntumassa on kosteampi kaistale, jonka puustona on harvakseltaan kasvavia varttuneita koivuja (kuva 4). Pääosin puusto on täälläkin nuorta: pihlajia, koivuja, harmaaleppiä, tuomia ja kuusia. Alueella on pari pystyyn kuollutta koivua ja jonkin verran muuta lahoppuuta. Pensaskerroksessa tavataan punaherukkaa, taikinamarjaa ja vadelmaa sekä vaahteran, tammen ja pihlajan taimia. Myös tällä alueella on jätteitä, mm. kokonainen autonromu (kuva 5).

Rantakaistale on kostean saniaislehdon (hiirenporras-käenkaalityyppi) kaltaista, mutta ojituksen vuoksi muuttunutta (kuva 4). Aluskasvillisuutta luonnehtivat soreahiirenporras ja metsäimarre sekä mm. käenkaali ja kielo. Kaivettujen ojien varrella tavataan rannan lähellä keltakurjenmiekkää, korpikaislaa ja vieraslaji isosorsimaa (kuva 6). Vesirajan tuntumassa viihtyvät järviruoko, järvikorte, terttualpi ja luhtasara.

Osa-alueen luoteisreuna siirtolapuutarha-alueen laidalla on muokattua ja läjitettyä joutomaata, johon on kasattu puutarhajätettä.

Kuva 3. Vuorijalava frisbeegolfradan reunalla. Vasemmalla tertsuseljapensas ja etualalla tiheä jättipalsamikasvusto.

Kuva 4. Ojitettua saniaislehtoa rannan tuntumassa osa-alueella 1.

Kuva 5. Rantametsään hylätty autonromu.

Kuva 6. Ojissa ja niiden reunoilla kasvaa rannan lähellä mm. korpikaislaa ja isosorsimoa.

Osa-alue 2

Osa-alue 2 sijaitsee Kantolan tapahtumapuiston ja Vanajaveden välissä. Kaistaleella kulkee frisbeegolfrata. Länsipäässä on alue leikattua nurmea.

Alueen puustoa on harvennettu ja sen muodostavat varttuneet koivut, haavat ja kuuset (kuva 7). Alikasvoksena tai pienpuustona tavataan pihlajaa, pajuja, mäntyä, tuomea ja harmaaleppää. Pensaskerroksen lajeja ovat vadelma ja vieraslaji terttu-selja, jota kasvaa isoina kasvustoina etenkin alueen itäpäädyssä.

Aluskasvillisuutena on tavanomaisia niittyjen ja pientareiden lajeja: mm. apiloita, rönsyleinikkiä, niittynätkelmää, pietaryrttiä, rohtotädykettä, ahomansikkaa, nokkosta, hietakastikkaa, nurmirölliä ja sarjakeltanoa. Sekä alueen itä- että länsipäässä tavattiin silmälläpidettävää (NT) ketoneilikkaa (ks. alaluku 3.3).

Vieraslajeista osa-alueella kasvaa myös paimenmataraa, isosorsimoa, isotuomipihlajaa ja jättipalsamia. Osa-alueiden 2 ja 3 välissä kasvaa komealupiinia.

Kuva 7. Näkymä osa-alueelta 2.

Osa-alue 3

Osa-alue 3 on täyttömaapenger, jossa on venelaituri. Penkereen reunoilla kasvaa nuorehkoja koivuja, raitoja, mäntyjä, haavan taimia ja pajuja.

Kenttäkerroksen lajistoon kuuluvat mm. maitohorsma, pujo, pietaryrtti, siankärsmö, niittynurmikka, piharatamo, leskenlehti, koiranputki, nokkonen, voikukat, koiranheinä ja nurmipuntarpää.

Kuva 8. Osa-alueen 3 muodostaa portilla ja aidalla suljettu pengeri, jonka reunoilla kasvaa mm. koivuja.

3.2 Arvokkaat luontokohteet

Selvitysalueella tai sen välittömässä läheisyydessä ei ole Natura 2000 -alueita, valtakunnallisten luonnonsuojeluohjelmien kohteita, luonnonsuojelualueita, suojeltuja luontotyyppisiä tai luonnonmuistomerkkejä.

Vuoden 2026 inventoinnissa ei todettu kohteita, jotka täyttäisivät luonnonsuojelulain 64 tai 65 §:n mukaisten suojeltujen luontotyyppien, vesilain 2 luvun 11 §:n tai 3 luvun 2 §:n mukaisten pienvesikohteiden, tai metsälain 10 §:n mukaisten elinympäristöjen kriteerit. Metsälakia ei sovelleta asemakaava-alueilla lukuun ottamatta maa- ja metsätalouteen osoitettuja alueita.

Sotkanrannan alueella ei todettu METSO-ohjelman kriteerit täyttäviä kohteita (Syrjänen ym. 2016) tai uhanalaisia ja silmälläpidettäviä luontotyyppisiä (Kontula & Raunio 2018a, b). Alueen lehdot eivät täytä kriteerejä syntytapansa, kulttuuri-vaikutteisuutensa ja ihmistoiminnan (mm. ojitus, maaperän muokkaus) aiheuttamien muutosten vuoksi.

3.3 Putkilokasvit

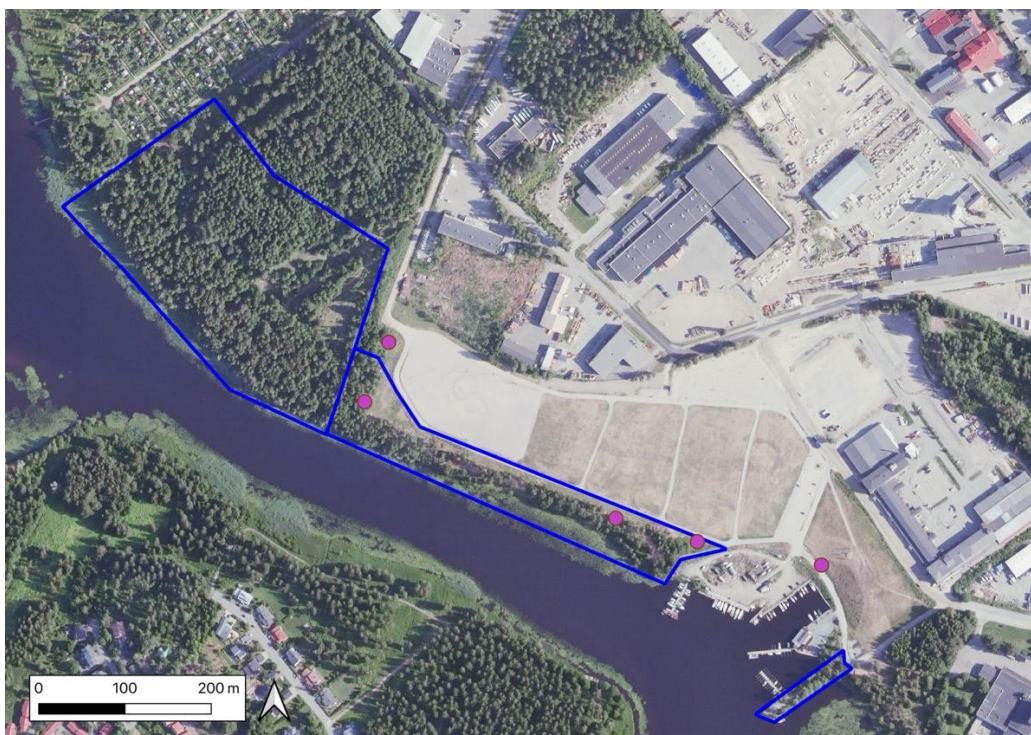
Huomionarvoiset lajit

Selvitysalueella tavattiin ketoneilikkaa (kuva 9), joka on Suomessa silmälläpidettäväksi (NT; ks. Hyvärinen ym. 2019) luokiteltu laji. Selvitysalueella havaitut ketoneilikkakasvustot on merkitty kuvaan 10. Lisäksi osa-alueiden 2 ja 3 välissä todettiin poikkeuksellisen suuri kasvusto ketoneilikkaa.

Osa-alueella 1 kasvaa ainakin kaksi vuorijalavaa. Se on Suomessa vaarantuneeksi (VU; ks. Hyvärinen ym. 2019) luokiteltu laji. Kasvupaikan luonteen perusteella kyse ei ole luontaisesta esiintymästä, vaan laji on todennäköisesti levinnyt läheiseltä siirtolapuutarha-alueelta tai muualta kaupunkiympäristöstä.

Kuva 9. Ketoneilikkaa osa-alueella 2.

Kuva 10. Sotkanrannan luontoselvityksessä todetut ketoneilikkakasvustot (sinipunaisten ympyrät) vuonna 2026.

Haitalliset vieraslajit

Selvitysalueelle on levinnyt tai päätynyt puutarhajätteen mukana useita vieraslajeja. Niistä haitalliseksi luokiteltuja on ainoastaan yksi: EU:ssa haitalliseksi säädetty vieraslaji jättipalsami esiintyy runsaina kasvustoina etenkin osa-alueella 1 frisbeegolfradan laidoilla. Lisäksi pienempiä kasvustoja tavataan rannan tuntumassa osa-alueilla 1 ja 2.

Kansallisesti haitalliseksi säädettyä komealupiinia tavataan selvitysalueen ulkopuolella, osa-alueiden 2 ja 3 väliin jäävällä alueella.

Kuva 11. Jättipalsami kasvaa runsaana frisbeegolfradan reunoilla.

3.4 Viitasammakko

Selvitysalueella ei tehty havaintoja soidintavista viitasammakoista eikä alueen rannoilta ole tiedossa aiempiakaan havaintoja lajista (Nupponen ym. 2013, Suomen Lajitietokeskus. Tuloksen perusteella Sotkanrannan selvitysalueella ei ole viitasammakon lisääntymispaikkoja.

3.5 Sudenkorennot

Sotkanrannan inventoinneissa ei tehty havaintoja EU:n luontodirektiivin liitteen IV(a) sudenkorentolajeista. Alueelta ei ole tiedossa myöskään aiempia havaintoja ko. lajeista (Kekki & Metsänen 2015, Suomen Lajitietokeskus). Tuloksen perusteella Sotkanrannan selvitysalueella ei ole idänkirsikorenonn eikä siro-, lumme- tai täplälampikorenonn lisääntymispaikkoja.

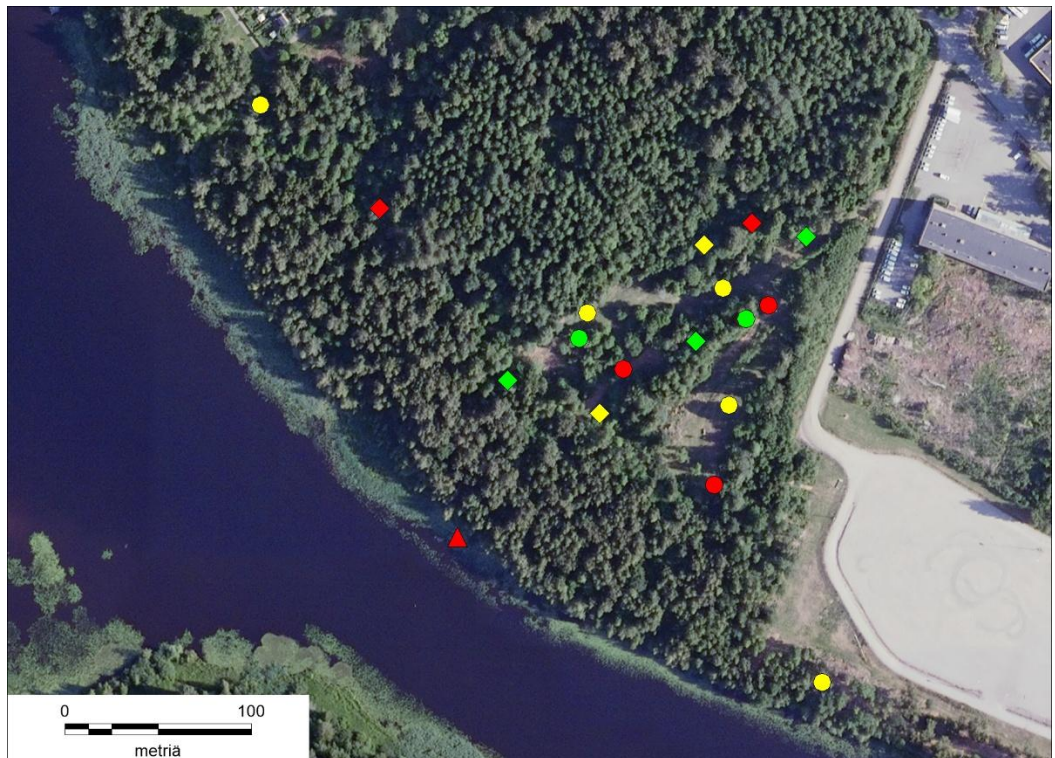
3.6 Lepakot

Lajisto ja havaintomäärät

Selvityksessä (3 maastokäyntiä) tehtiin 18 havaintoa lepakoista, kun selvät samoja yksilöitä koskevat päällekkäisyydet on poistettu aineistosta. Määrä on selvitysalueen pinta-alaan suhteutettuna kohtalainen, kun otetaan huomioon lepakoille so-

veltumattomien alueiden (mm. tiheäpuustoinen nuori metsä) osuus selvitysalueesta. Lepakoiden havaintopaikat ilmenevät kuvasta 12; ne keskittyvät luontoselvityksen osa-alueelle 1 ja varsinkin sen itäosaan.

Havainnoista kymmenen koski pohjanlepakkoa, seitsemän viiksisiippalajia ja yksi vesisiippaa. Pohjanlepakkoja tavattiin kesäkuussa kolme, heinäkuussa viisi ja elokuussa enää kaksi. Viiksisiippalajin esiintyminen oli tasaisen niukkaa läpi kesän. Vesisiipan ainoa havainto tehtiin kesäkuussa. Muutokset lepakoiden esiintymisessä kesän mittaan saattavat johtua erilaisesta hyönteisravinnon esiintymisestä.

Kuva 12. Vuoden 2026 lepakkoselvityksessä tehdyt pohjanlepakkohavainnot (ympyräsymbolit), viiksisiippalajin havainnot (vinoneliösymbolit) ja vesisiippahavainto (kolmiosymboli). Kesäkuun havainnot on merkitty punaisella, heinäkuun havainnot keltaisella ja elokuun havainnot vihreällä symbolilla.

Pohjanlepakko on Suomen yleisin lepakkolaji, jota tavataan koko maassa. Se on sopeutumiskykyinen lepakko, joka pystyy muita lajeja paremmin hyödyntämään myös uusia, ihmisen muokkaamia ympäristöjä. Pohjanlepakot saalistavat usein avonaisemmassa ja monimuotoisemmassa ympäristössä kuin siipat. Metsäaukiot, peltojen tai hakkuualueiden reunat, kallioalueet, pihapiirit, puistot ja kapeat tiet ovat tavallisia pohjanlepakon saalistuspaikkoja.

Viiksisiippoja on Suomessa kaksi lajia: viiksisiippa ja isoviiksisiippa. Lajit esiintyvät usein rinnakkain samantyyppisillä alueilla. Näitä ovat puustoltaan varttuneet kuusivaltaiset metsät, joissa siipat liikkuvat mieluiten valaisemattomien polkujen,

hiekkateiden ja suojaisten pihapiirien tuntumassa. Myös lehdot sekä muut rehevät ja kosteat ympäristöt ovat tyypillisiä viiksisiippojen saalistusalueita. Lajit ovat pohjanlepakkoa herkempiä muuttuvan maankäytön aiheuttamille valo- ja tuuliolosuhteiden muutoksille sekä suojaisten siirtymäreittien ja saalistusalueiden kaotamiselle.

Vesisiippa on maamme toiseksi yleisin lepakkolaji, joka on tavallinen Etelä- ja Keski-Suomessa. Saalistavat vesisiipat etsivät surviaissääskiä ja muita hyönteisiä rantojen läheisyydessä ja lentävät tyypillisesti vedenpinnan yllä noin 10 cm korkeudella. Vesisiippa suosii varjoisia ja suojaista vesialueita. Keskikesän valoisina öinä se saalistaa lähellä rantoja hämärissä ja tuulensuojaisissa paikoissa, mutta loppukesän pimeinä öinä se saalistaa myös ulompana rannasta. Vesisiippa karttaa valaistuja alueita. Kesällä vesisiippanaaraat kerääntyvät yhteen yhdyskunniksi, joissa voi olla jopa kymmeniä naaraita. Urokset elävät yksittäin.

Arvokkaat lepakkoalueet

Alueiden arvo lepakoiden kannalta luokitellaan seuraavia periaatteita noudattaen (SLTY 2023):

Luokka I: Lainsäädännöllä suojellut kohteet. Lisääntymis- tai levähdyspaikka sekä sen käytölle kriittiset yhteydet. Hävittäminen tai heikentäminen on luonnonsuojelulain nojalla kielletty. Lisääntymis- tai levähdyspaikan lisäksi luokan I alueeseen tulee mahdollisuuksien mukaan sisällyttää siirtymäreitti, jota pitkin kyseessä oleva laji voi siirtyä kohteeseen ja sieltä pois.

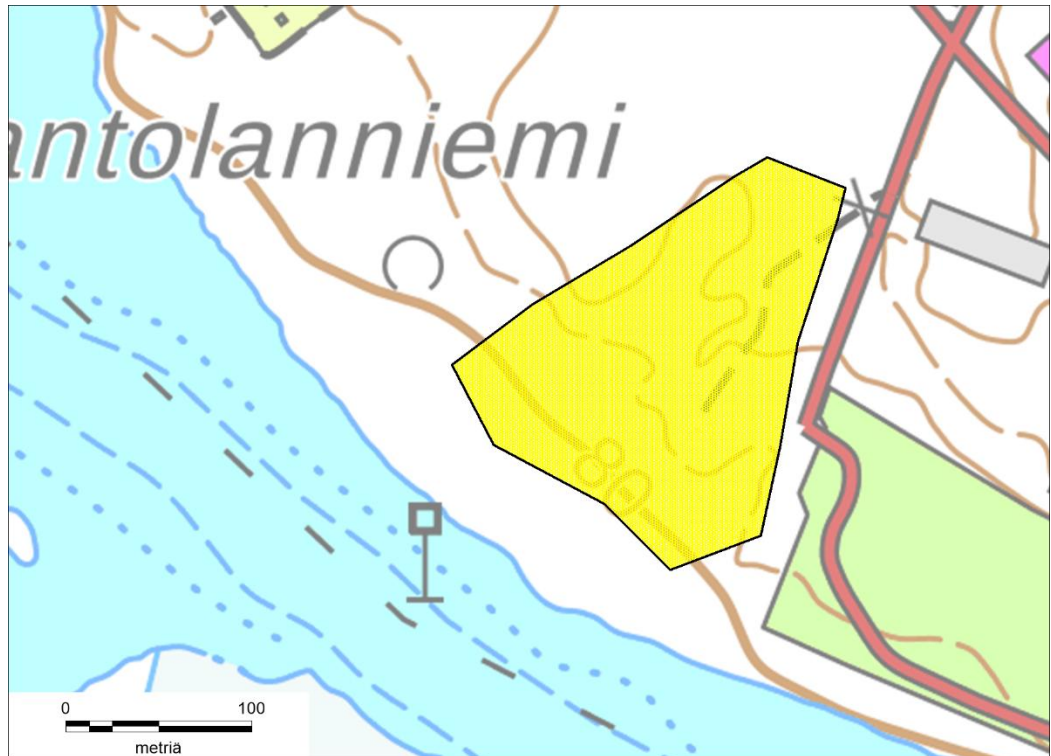
Luokka II: Erityisen tärkeät kohteet. Kyseessä on ravintoa tarjoava alue, mahdollinen tai todettu tärkeä siirtymäreitti tai näiden yhdistelmä. Maankäytössä alueen arvo lepakoille tulee ottaa huomioon (EUROBATS-sopimus). Luokan II alueilla esiintyy lepakoita säännöllisesti. Ympäristö on usein alueella esiintyville lajeille tyypillinen. Alueella esiintyy melkein poikkeuksetta useita lepakkolajeja pitkin kesää. Joskus luokan II alue voi olla erityisen tärkeä myös yhdelle lajille.

Luokka III: Monimuotoisuutta tukevat ja turvaavat kohteet. Muu lepakoiden käyttämä alue. Maankäytössä alueen arvo lepakoille tulee mahdollisuuksien mukaan ottaa huomioon. Havaintomäärät ovat pienemmät kuin luokan II alueilla ja lajimääräkin on usein pienempi. Ympäristö ei aina ole lepakoille yhtä sopiva kuin luokan II alueella tai lepakot esiintyvät alueella vain tiettyyn aikaan kaudesta. Kaikki alueet, joilla lepakoita on havaittu, vaikka lajeja olisi useampia, eivät automaattisesti ole luokkaa III (esimerkiksi vähäinen määrä).

Selvitysalueelta ei löydetty lepakoiden lisääntymis- tai levähdyspaikkoja. Alueella saattaa silti sijaita sellaisia luonnonpiiloja (esim. puissa olevat kolot tai halkeamat), joita ei kartoituksessa havaittu. Todennäköisempää on, että selvitysalueella saalistaneiden lepakoiden piilopaikat sijaitsevat Lautatarhankadun eteläpuolisella

metsäalueella, joka ei sisältynyt tämän työn selvitysalueeseen tai sen länsi-luoteispuolisella siirtolapuutarha-alueella. Tähän viittaavat siirtyvistä lepakoista tehdyt muutamat havainnot.

Kantolanniemen itä-kaakkoisosaan rajattiin luokan II lepakkoalue (kuva 13). Alueella tavattiin kohtalaisesti lepakoita kaikilla käyntikerroilla ja sillä esiintyi ainakin kaksi eri lepakkolajia. Alueelta tulisi turvata suojaisa siirtymäreitti pohjoisen ja luoteen suuntaan, missä lepakoiden piilopaikat todennäköisesti sijaitsevat.

Kuva 13. Vuoden 2026 selvityksen tulosten perusteella rajattu luokan II lepakkoalue (keltainen rasteri).

3.7 Pesimälinnusto

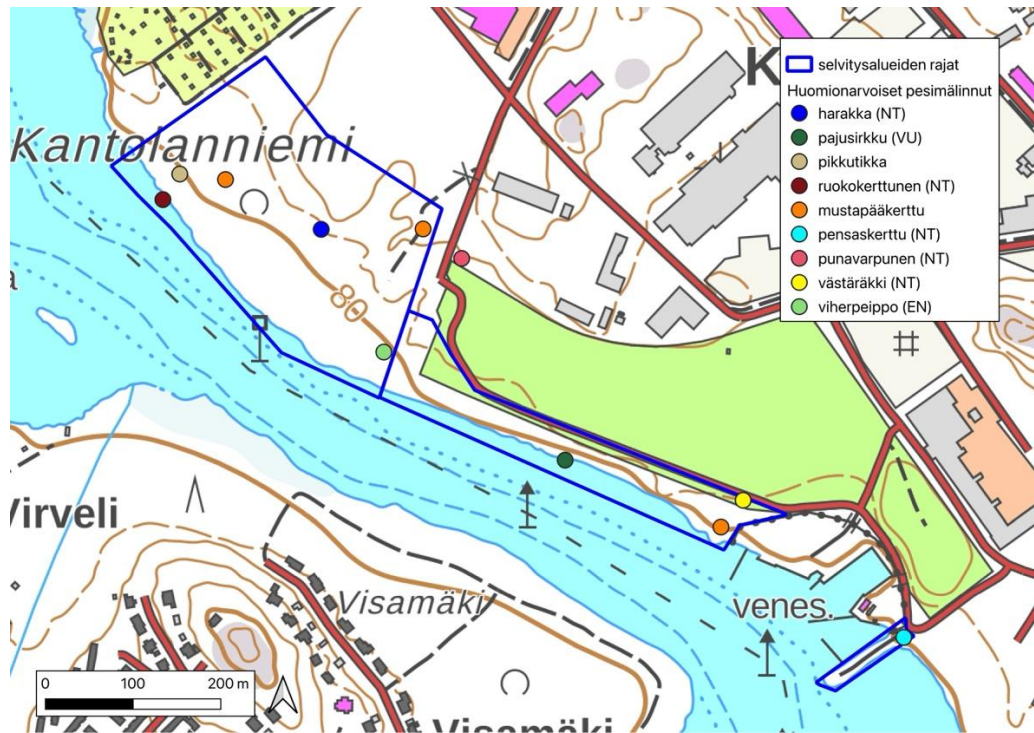
Vuoden 2026 pesimälinnustoinventoinnissa tavattiin selvitysalueella 31 lintulajia (taulukko 1). Lisäksi ylilentävinä tai alueen ulkopuolella pesivinä ruokailuvieraina havaittiin kala- ja naurulokki, kalatiira ja haarapääsky. Osa-alueen 1 itärajan tuntumassa, hieman selvitysalueen ulkopuolella, havaittiin punavarpuinen (NT), jonka reviiri saattoi ulottua selvitysalueen puolelle.

Taulukko 1. Selvitysalueen pesimälinnusto vuonna 2026. Status-sarakkeen selitys: EN = erittäin uhanalainen, VU = vaarantunut ja NT = silmälläpidettävä laji Hyvärinen ym. (2019) mukaan. * = muu huomionarvoinen, esim. vaateliias tai arvokasta elinympäristöä ilmentävä laji.

Laji	Status	Laji	Status
fasaani		punatulkku	
harakka	NT	punakylkirastas	
harmaasieppo		ruokokerttunen	NT
hernekerttu		räkättirastas	
kirjosieppo		satakieli	
kottarainen		sepelkyyhky	
käpytikka		sinisorsa	
lehtokerttu		sinitäinen	
mustapääkerttu	*	talitiäinen	
mustarastas		tikli	
pajulintu		tiltalti	
pajusirkku	VU	varis	
peippo		viherpeippo	EN
pensaskerttu	NT	vihervarpunen	
pikkutikka	*	västäräkki	NT
punarinta			

Pääosa selvitysalueen linnuista on Hämeessä yleisiä metsien ja kulttuuriympäristöjen lajeja. Ns. Punaisen kirjan (Hyvärinen ym. 2019) lajeja tavattiin kuusi. Nämä ovat erittäin uhanalaiseksi (EN) luokiteltu viherpeippo sekä vaarantuneeksi (VU) luokiteltu pajusirkku. Harakka, pensaskerttu, ruokokerttunen ja västäräkki ovat Suomessa silmälläpidettäviä (NT) lajeja.

Huomionarvoisten lajien reviirien tai havaintopaikkojen sijainti ilmenee kuvasta 14. Ne painottuvat tämän selvityksen osa-alueelle 1, jolla voidaan katsoa olevan paikallista linnustollista merkitystä lehtimetsien lajiston kannalta.

Kuva 14. Huomionarvoisten lintulajien reviirien tai havaintopaikkojen sijainti Sotkanrannan selvitysalueella vuonna 2026.

4 YHTEENVETO JA SUOSITUKSET

Sotkanrannan asemakaavamuutoksen luontoselvitysalueella ei todettu arvokkaita luontokohteita tai -tyyppejä. Osa-alueella 1 olevien kulttuurivaikutteisten ja muutuneiden lehtojen heikkoa luonnontilaa olisi mahdollista parantaa ennallistamistoimilla sekä mm. vieraslajeja ja jätteitä poistamalla.

Maastoinventoinneissa ei tavattu viitasammakkoa tai EU:n luontodirektiivin liitteen IV(a) sudenkorentolajeja.

Selvitysalueelta ei löydetty lepakoiden lisääntymis- tai levähdyspaikkoja. Alueella esiintyy useita lepakkolajeja ja niiden tärkein saalistusalue rajattiin luokan II lepakkoalueeksi. Se tulee säilyttää lepakoille soveltuvana. Puustoa ei tule harventaa liikaa, sillä se turvaa lepakoille tärkeän suojaisuuden, yöaikaisen pimeyden tai hämäryyden sekä hyönteisravinnon esiintymisen. Lisäksi on tärkeää turvata myös puustoinen siirtymäreitti pohjoisen ja luoteen suuntaan, missä lepakoiden piilo-paikat todennäköisesti sijaitsevat.

Huomionarvoista putkilokasveista alueella esiintyy ketoneilikka. Sen kasvustot tulee huomioida ja säilyttää mahdollisuuksien mukaan.

Selvitysalueen pesimälinnustoon todettiin kuuluvan ainakin kahdeksan huomionarvoista lajia. Niiden esiintyminen painottuu osa-alueelle 1. Sen linnustollinen merkitys tulee ottaa huomioon alueen suunnittelussa ja käytössä.

5 LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

- Astor, J. 1998: Hämeenlinnan Vanajaveden vesi-, lokki- ja rantalinnusto vuonna 1998. Ympäristöosaston julkaisuja 3. – Hämeenlinnan seudun kansanterveysyön kuntayhtymän ympäristöosasto, Hämeenlinna. 22 s.
- Collins, J. (toim.) 2016: Bat Surveys for Professional Ecologists: Good Practice Guidelines. 3rd edition. – The Bat Conservation Trust, Lontoo. 100 s.
- Hyvärinen, E., Juslén, A., Kempainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. – Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 704 s.
- Karjalainen, S. 2010: Suomen sudenkorennot. – Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki. 239 s.
- Kekki, I. & Metsänen, T. 2015: Vanajaveden kunnostustarveselvityksen kohdealueiden luontoinventoinnit 2015. – Luontoselvitys Metsänen. 77 s.
- Koskimies, P. & Väisänen, R. A. 1988: Maalintujen kartoituslaskentaohjeet. – Teoksessa: Koskimies, P. & Väisänen, R. A. (toim.): Linnustonseurannan havainnointiohjeet. 2. painos. – Helsingin yliopiston eläinmuseo, Helsinki, ss. 58–70.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). 2018a: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 1: Tulokset ja arvioinnin perusteet. – Suomen ympäristö 5/2018:1–388.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). 2018b: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 2: luontotyyppien kuvaukset. – Suomen ympäristö 5/2018:1–925.
- Koskimies, P. 2013: Hämeenlinnan asemakaava-alueiden linnustaselvitys vuonna 2013. – Faunatica Oy. 44 s.
- Lilley, T. & Nieminen, M. 2013: Hämeenlinnan asemakaava-alueiden lepakkoselvitys vuonna 2013. – Faunatica Oy. 28 s.
- Mäkelä, K. & Salo, P. 2024: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. 2. korj. p. – Suomen ympäristökeskuksen raportteja 43/2023:1–374.
- Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. – Suomen ympäristö 1/2017:1–278.
- Nupponen, K., Sundell, P., Manninen, E. & Nieminen, M. 2013: Hämeenlinnan kuuden asemakaava-alueen viitasammakkoselvitys vuonna 2013. – Faunatica Oy. 19 s.
- Sierla, L., Lammi, E., Mannila, J. & Nironen, M. 2004: Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa. – Suomen ympäristö 742:1–113.

SLTY 2023: Suomen lepakkotieteellisen yhdistyksen suosituksia lepakkokartoitusten tekijöille, tilaajille ja kartoitustietoja käyttäville viranomaisille. – Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry. 63 s.

Syrjänen, K., Hakalisto, S., Mikkola, J., Musta, I., Nissinen, M., Savolainen, R., Seppälä, J., Seppälä, M., Siitonen, J. & Valkeapää, A. 2016: Monimuotoisuudelle arvokkaiden metsäympäristöjen tunnistaminen. METSO-ohjelman luonnon-tieteelliset valintaperusteet 2016–2025. – Ympäristöministeriön raportteja 17/2016:1–75.